

II Q
546

N. 2. 177^e

B. Misc. II, 354⁶

INO

V M

DELI

I,

antia

IC AE

CI

V M,

s.

V M

A

L

GE

P

c

AFFVLGENTE NUMINE DIVINO

DIÆTA
LITERATORVM

INDVLTV

*Magnifici ac Gratosi Ordinis
Asclepiadei,*

SVB TVTELA

GEORGII WOLFFGANGI WEDELI

MED. DOCTORIS,

ET THEORETICES PROF. PVBLICI,

*Patroni ac Præceptoris sui observantia
cultu submisso prosequendi,*

CENSURÆ PHILIATORVM PVBLICÆ

à

JOHANNÆ Kottenberger/

Ilmo - Schvartzburgensi,

proposita

IN AVDITORIO MEDICORVM,

die Januarii,

ANNO CID IDC LXXIV,

EDITIO QVARTA,

cum

Additamentis PARADOXIS.

IENÆ

Apud IOHANN. BIELCKIVM

clō lōc XCV.

did
ete
m
od
tio

Συνὸ τῷ Θεῷ.

uid de Diætâ
senferit *Para-*
celsus, ejus de-
clarant facta,
dictaque confirmant. No-
cte ac die ebrietati litabat,
mentisque suæ satis com-
pos rarò repertus ægris ra-
tionem vivendi liberam si-

A 2

ne

ne ratione concedebat.
Hunc secutus *Helmontius*,
nisi peiori, parili saltem in
Diæteticen utitur injuriâ,
dum eam *lib. de vict. rat.*
proditricem æstimat igno-
rantiaë causarum, veræ me-
dicinæ & præpotentis re-
medii. *Sanationes, inquit*
ibidem §. 4., medicaminum
sunt, non ciborum effectus;
Puduit me hujus partis.

Verum enim verò in
quo pretio scriptoribus hi-
sce

scē diæta fuit, in eodem
meritò eorum de diætâ ju-
dicium.

Quantum cibi ac potus,
rerumque non-naturalium
reliquarum regimen in vi-
ribus reparandis, conser-
vandis, indole quoque na-
tivâ immutandâ ac corri-
gendâ polleat, pluribus, ni
brevitati hîc studendum,
demonstrari posset. *Veru-
lamius lib. 3. cap. 1. hist. nat.*
se natum, scribit, parente

non senio solum, sed multis infirmitatibus & nimio medicamentorum usu confecto, adeoque à vitæ suæ initio habuisse corpus adeò debile & malè constitutum, ut Medici determinatè assererent, fieri naturaliter non posse, ut annum 14. attingeret: Se tamen victus usu accurato & fugâ studiosâ eorum, quæ sibi experiebatur noxia, prolongasse vitam jam tum, cum
non
hæc

hæc scriberet, ad annos 60.
non abs spe eam ulterius
producendi.

Hiædi ovium, agni ca-
prarum lacte nutriti mirè
immutantur : hi lanam
duriozem, illi capillum te-
nuiozem acquirendo. Ar-
bozes quoque ac plantæ va-
riant non tam ob feminis,
quàm alimentorum ac am-
bientis aëris varietatem.

Quid dicam de ingeniis
hominum? Nonne ea di-

verfimodè comparata esse
 pro usu rerum non-natu-
 ralium diverso ipsa loqui-
 tur experientia? Nec ipsa
 medicamenta ad placitum
 operantur unquam, si er-
 ror in rebus non-natu-
 ralibus committatur; et-
 iam ex mente Galeni, li-
 bro de Theriacâ ad Pam-
 phil. cap. 4. sic scribentis:
 'Οὐδὲν ἔτι ὡς ἐστὶν ἰαχυρὸν ἐν ἰα-
 τρικῇ βοήθημα, ὅτι καὶ ἴσ' αὐ-
 τῆ γνωριμίας ὄνησιν δυνάταται
 ἔπα-

ἔπα
 ἰα
 γα
 eff
 ha
 xi
 vi
 coo
 ve
 ac
 atc
 ru
 co

ἐπαγαγεῖν ἢ ἀντιπερασόμηνον
 ὑπὸ κτ' διαίταν, ἢ μὴ σπερ-
 γέμηνον, *nullum enim tam*
efficax remedium medicina
habet, quod solitum au-
xilium afferre queat, si ei
victus vel resistat, vel non
cooperetur.

Hæc inter alia me mo-
 verunt, ut partes *Paracelsi*
 ac *Helmontii* deseruerim,
 atque *Diætam, Literato-*
rum præprimis, sanitati ac-
commodatam, pro inge-

nii modulo exercitii gratiâ
tractandam elegerim. Co-
natui huic ut Numen su-
premum faveat, mente
contendo humillimâ.

SECTIO I.

Etymologiam sistit cum
Definitione rei.

CAPVT I.

De Etymo.

Diætam Literatorum exa-
minaturus successu vix
gaudebit prospero, nisi
vocum etymon quodammodo
habeat perspectum. Pauca hinc
prælibanda de eo duxi, ne in ipsius
rei

rei
rius
Al
per
Lat
die
rive
um
Poli
coer
cipi
locu
niur
diæt
ger.
ta (C
simp
bilit
tum
lib. 1.

DE DIAETA LITERATORVM. II
rei consideratione significatus va-
rius turbas queat excitare.

Dictam volunt diætam ἀπὸ τῶν
ἀγειῶν, h. e. à conviviiis, quæ in eâ
peragebantur: *Varroni* origine
Latina esse dicitur, quod in eâ *per*
diem ederetur. Undecunque de-
rivetur, significatum obtinet vari-
um in foro tam Medico, quàm
Politico. *Aristophanes* eam pro
cœnaculo ac loco, ubi hospites ex-
cipiuntur, usurpasse legitur. Aliis
locus est, ubi ad iudicium conve-
niunt arbitri, nec rarò apud *JCtos*
diæta audit ein Landtag, vid. *Spren-*
ger. de comit. passim. Medicis diæ-
ta (1) est *decoctum* ad alterandum
simpliciter; vel vacuandum sensi-
biliter aut insensibiliter compara-
tum. De hoc pluribus agit *Morell.*
lib. 1. s. 1. cap. 13. Meth. prescr. form.

(2) Moderatio alimentorum.

(3) Est regimen omnium sex rerum non-naturalium, quatenus iis aut vires sanitatis integras conservare; aut inclinantes retinere an nitimur. *Conf. B. Schenk. Inst. p. II. p. m. 97.*

Literati hinc non sunt (1) quocunque modo literati, seu literis notati. Nec (2) illi, qui Musis quidem dedere operam, at castra eorum tandem deseruerunt, ac negotiis domesticis solis incumbunt. Verum illi hinc veniunt considerandi, qui curas ac labores suos studiis consecrant, vitamque ut plurimum sedentariam agunt.

CAPVT

CAPVT. II.

Definitionem proponit.

Ut, quæ acceptio inpræsentia-
rum obtineat, clarius pate-
scat, lubet hanc Definitionem, si-
ve potius descriptionem, plurium
verborum anfractu seposito, dare:
*Dieta Literatorum est usus rerum
non-naturalium, Literatorum sa-
nitati idoneus.*

Definitio quævis duplici ab-
soluitur conceptu, *communi* ac
proprio. Istius locum sustinet u-
sus rerum non-naturalium, qui
& senum & infantum, etiam non-
dum lucis usurâ fruuentium, diætæ
conuenit.

Cum autem Literatorum diætæ

ta peculiaria habeat ab aliorum regimine, reliqua addenda erant verba, ut iis conceptus proprius innueretur, & sic ab aliis distingueretur. Sensus definitionis erit clarior, ubi verba, è quibus constat, erunt examinata.

Ufus vocabulum h. l. non utilitatem ac commoditatem aliquam, sed ipsum utendi actum significat.

Rerum non-naturalium nomine veniunt istæ, quæ inter naturales ac præternaturales quasi mediæ sunt, sanitatique & prodesse & obesse possunt, sex vulgò numeratæ: (1) Aër. (2) Cibus ac potus, & eò relata abstinentia. (3) Somnus & vigiliæ. (4) Motus & quies. (5) Excreta & retenta. (6) Animi *πάθηματα*. Harum regimen vulgò in

Dia.

DE DIAETA LITERATORVM. 15
Diætam naturalem, vitalem & animalalem dividitur.

*A Pergameno l. i. de sanit. tu-
end. c. ult. in quatuor distribuun-
tur classes, scil. in περιφέρουσα,
πρατόουσα, περιέχοντα, καὶ ἐκκρινό-
μενα, h. e. in ea quæ assumuntur;
geruntur; foris accedunt; excer-
nuntur.*

Corpori ita necessariae sunt,
ut ne vivere, multò minus sani-
tate integrâ frui sine illis liceat.
In determinando igitur harum
usu legitimo sudarunt autores
plurimi, iique Clarissimi, *Carda-
nus, Ficinus, Horstius, Sennertus*
aliique. Sed, ut pasim in foro
medico accidere solet, facilius ac
promptius regimen earum præscri-
bitur, quàm observatur, tum ob
multorum mores medicis consi-
liis

liis contrarios, tum etiam fortunam quorundam tenuem, hanc vel illam diætam severè prohibentem.

Loco postremo posita vox *Idoneus* requirit, ut ne in quantitate, qualitate, utendi modo, tempore aut aliis circumstantiis committatur error. Quæ ut distinctius appareant, de singulis rerum non naturalium seorsim erit agendum, & quidem
in

SECTIO

SECTIONE II.

Examineda προσφερόμενα.

CAPUT I.

Aerem Literatis designat.

Aer pabulum tum sanorum, tum ægrorum momentaneum, mutationes varias tunc patitur, quando ipsi particulæ affociantur, nunc salinæ, nunc sulphuræ, nunc mercuriales, arsenicales aliæque venenosæ, pro anni tempore, cœli constitutione, locisque, quæ permeat, diversis.

Et hæ mutationes non possunt non communicari cum corpore,
cum

cum aëre ipsi carere nec minimo liceat tempore, & , elogio *Herodoti*, mutationibus ejusdem præcipuè existant in hominibus morbi. Afficitur proinde nunc humiditate, nunc siccitate, nunc frigiditate, nunc caliditate, nunc aliâ qualitate.

Hinc quæstio oritur, quinam Literato, ut non minus corporis, quàm mentis vigor ei conseruetur, conveniat? Cum individua secundum temperamenta itemque *ἰδιοσυγκρασίας* mirum in modum differant, & differentia istæ accuratè comprehendi à Medico sæpe difficulter queant, eligendus primò aër temperatus, deinde attendendum ad nocentia atque juvantia. Quemlibet igitur, non modò in aëris, sed & in omnium

re.

rerum non-naturalium usu, corporis sui constitutionem scrutari oportet, & quid sibi proficuum, quid contra ea nocivum, observare. Hinc quæstioni propositæ vix satisfieret, si generaliter aut frigidus, aut calidus &c. aër literatis conveniens statueretur. Dantur casus, ubi frigidus nocet, calidus prodest, inprimis post exercitia immodica frigiditate pori obstruuntur, sicque effluvia retinentur, quæ retenta putredini, lassitudini præternaturali, febribus aliisque malis fomitem subministrare possunt facilè inflammabilem. Quare consultum minimè videtur post exercitia ad sudorem usque continuata in loco subterraneo aut alio frigidiori levamen quærere. Dantur etiam casus, ubi contrario modo

do

do concludendum; Qui enim tempestate hybernâ membra frigore rigentia calidiori foco credit, ex subsequētib; symptomatibus malè se egisse sentit.

Si iudicii ac memoriæ actiones, quibus occupatos præ cœteris Literatos vitæ genus esse jubet, respiciantur, itidem absolutè nec calidus, nec frigidus conveniens dici meretur omnibus. Actio seu operatio iudicii tam prospero successu non gaudet, quando suscipitur in aëre frigido, quàm quando in calido. Calida aëris constitutio spirituum motui amica, & consequenter ideis pluribus formandis aptissima. Frigidior contrà temperatura actionibus memoriæ favet, hærentque tenacius, quæ loco frigidiori quis, tardius licet, quàm quæ calidiori addidicerit. Bre-

Breviter decidi quæstionem putarim assignando cuius temperamento & actioni aërem proportionatum, h. e. qualem quodlibet requirit individuum.

A Sennerto inst. l. IV, p. 1. cap. 2.
 ille quidem optimus censetur, qui in qualitatibus primis est temperatus, purus, nullisque inquinamentis infectus, serenus, lenibus ac suaviter spirantium ventorum flatibus agitatus, quique salubribus pluviis interdum irrigatur. Paucis interpositis pergat: Talis aër calorem temperatum conservat, spiritus illustrat ac recreat, sanguinem attenuat, corpus in integrâ sanitate conservat, & ad actiones omnes alacre reddit, omnique ætati ac temperamento salubris est.

Annon verò Literatis, qui calidior-

dioris sunt naturæ, aër salubris sit etiam ille, qui ad frigidum inclinatur, negare non ausim. Arbor incurva, si recta optetur, in latus oppositum blandè est retorquenda. Hic loci à *Pansâ* non dissentientem reor dicente: Aër temperatus temperato inprimis homini, frigidior calidiori, calidior frigidiori, siccior humidiori, humidior sicciori hominis naturæ utilior. *Vid. lib. 1. de prorog. vit. p. m. 102. Jonstonius*, ob iudicii rationem Literatis habendam, jubet functionem ejus defendere, roborare, ac in statu naturali conservare aëre (1) *subtili*, (2) *puro*, (3) *odoratiori*.

Talem præ cæteris anni temporibus vernum suppeditat, quando arbores foliis se induunt, brachia-

chia-

DE DIAETA LITERATORVM 23
chiaque sua floribus ornant fra-
grantibus. Deambulatione tunc
temporis institutâ moderatâ, præ-
primis locis iis, ubi tiliarum pro-
ventus felix, mirum quantum vi-
res roborentur animales.

Roborantur ac reficiuntur quo-
que, quando aër temperatur fla-
tu subsolani. Ventus hic, utpote
è calidâ ac siccâ mundi plagâ spi-
rans, calidæ siccæque naturæ esse
solet, viribusque nostris admo-
dum gratæ. Sequitur inde Mu-
sæa esse debere Orienti exposita,
ut liberum purumque admittant
aërem. Nec incommodum fe-
nestras quoque aperire Museo-
rum ac Bibliothecarum, ut con-
clusus aër ventiletur, atque à pu-
tredine præservetur. Eundem in
finem granaria in fastigiis ædium
cum

cum fenestris ad orientem ac septentrionem *Verulamius* collocari commodè scribit.

Septentrionalem quod concernit, respectu orientalis secundum salubritatis gradum obtinet, & frigidus statuitur ac siccus. Dignum notatu, quod in seminio venenato profligando reliquis omnibus palmam præripiat, adeò, ut pestis ex eo oriri solita rarò aut nunquam tempus hybernum, quo Septentrionales dominium, ut plurimum tenent, superasse sit observata.

Occidentales tertio ponuntur loco, frigidi sunt ac humidi, potiusque vegetabilium, quàm animalium generi proficui.

Meridionales, utpote vastum mare & maximas paludes trans-

eun-

euntes putredinis miasmata secum vehunt promptissima. Caliginem visui obducunt, caput gravant, suâ dum humiditate partium fermentationem blandam ac naturalem impediunt. Plura qui desiderat hâc de materiâ, adeat *Sennertum, Quercetanium, Magirum, Horstium*, aliosque.

Studiosus sanitatis, propriam naturam exploratam habens, ex dictis quodammodo perspicere que, quemnam admittere aërem debeat, quò minus in actionibus naturalibus impediatur, utque pro circumstantiarum ratione alteretur, corporique amicus reddatur, per contraria corrigendus est.

Aër, qui contraxisse præsumitur *μιάσματα* venenata, corrigi

B

de-

debet accensis *baccis* atque *fructibus juniperi*, *foliis absinthii ac ruta*, itemque *cornibus* varii generis. A *Sennerto lib. 4. c. 5. de pest. pres.* commendatur pulvis sequens:

℞ *bacc. junip.* m. iv.

herb. ruta, sabina,

rad. helenii, cort. ext. betul.

corn. hirc. rass. a. m. ij.

fol. querc. myrrb. a. ℥j.

M. F. Pulvis.

In constitutionibus malignis etiam aërem atomis atque effluviis animatis imprægnatum nos inficere, tradit *Kircherus lib. de peste*. Emendari autem potest putredinem inhibentibus, ambusto *absinthio*, ☉lo, ☉☉, in aceto & aquâ decoctis. Exhalans vapor ea
exa.

exanimat & internecioni tradit.
Paria huic præstat suffimentum ex
pice, $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ & sale.

Cum individua, ut dictum, di-
screpent, hoc loco monendum, ut
quilibet ea eligat suffumigia, quæ
naturam suaviter afficiant. Qui-
busdam nauseam quædam exci-
tant, aliis alia suffocationis pericu-
lum minitantur, quod à posteriori
ut plurimum saltem à Medico co-
gnoscitur. Nec subticendum,
quod in suffitibus fumus densior ac
crassior, ex optimis ac pretiosissi-
mis licet excitatus simplicibus, plu-
rimum obsit viribus animalibus,
hinc è Museis exeundum, donec
dispergantur nebulæ crassiores.

Calidus ac siccus aër, si cui mo-
lestias pariat, temperari potest lin-
teis madidis in conclavibus suspen-

lis, perfusionibus ex aquâ frigidâ factis, sparsione foliorum *vitis, salicis, nymphae, rosarum*, aliorumque refrigerantium ac humectantium.

Frigidum emendare docet *Horatius lib. 1. Carm. Od. 9.*

*Dissolve frigus ligna super foco
largè reprens atque benignius
deprome quadrimum Sabina,
O Thaliarche, merum diota.*

Austrinus ac humidus aër corrigi aut evitari solet clausis conclavibus, foco luculento, stratisque per Musca floribus *salvia, lavendula, rorismar. majoran. thym. serpill.* nec non fumo, quem succinum, thus, styrax calamita, benzoe, sendaraca Arabum, seu gummi juniperinum, tacamabace, elemi, anime, mastione, ladanum, alia-

DE DIAETA LITERATORVM. 29
aliaque ex his composita accensa
præbent.

Accidit nonnunquam, ut tem-
pora nocturna Literati studiis con-
secrare cogantur, sicque opus ha-
beant candelarum usu. Harum
fumo verò cum aër in museis ac
conclavibus mirum in modum al-
teretur, imitandum famæ illustris
virum putarim, qui fumum cande-
læ tubo è laminis ferreis parato per
fenestram pulchrè educit. Quan-
do verò aëris noxa propter ratio-
nes inevitabiles ferenda, Literatus
eò dirigat curam, ut resarciatur re-
liquarum rerum non-naturalium
usu commodo. Nec consuetu-
do ex animo mittenda, consuetus
quippe aër, deterior licet, in-
sueto, utut salubriori,
salubrior.

CAPVT II.

Quid in alimentorum assumptione observandum, determinat?

Corpus humanum horologio concinnè comparatur. Hoc si curâ decenti tractatur, & oleo convenienti tempestivè inungitur, usui destinato aptum, & ab aëris injuriâ aliisque incommodis illæsum diu conservatur. Corpus nostrum, omnesque, è quibus compositum est, partes ejus ritè funguntur officio, modò decenti tractentur alimentorum usu. Hoc observatur, quando in assumptione alimenti (1) ποσότης *Quantitas,*

(2)

(2) π

Temp

utena

Ra

cujusc

deber

grava

ve ta

dum

tionib

quere

sanita

eibur

mero

Quo

verba

c. 15.

της τ

σαθρα

περὶ

ὅτι α

(2) ποιότης *Qualitas*, (3) χρόνος *Tempus*, (4) τρεῖς τῆς χρήσεως, *utendi ordo* κατὰ attenduntur.

Ratione *Quantitatis*, Literati, cujuscunque ætatis, eò laborare debent, ut assumpta non virium gravatio, aut instauratio excipiat, si- ve tantum ventriculo propinan- dum, quantum sine mentis opera- tionibus impeditis possit conco- quere. Id qui observat, curam san- itatis gerit prudentiorem iis, qui cibum ac potum pondere ac nu- mero certo mensurare solent. Quod idem notatu dignissima verba *Hippocratis l. de vet. medic. c. 15. & 16.* requirunt: Δεῖ γὰρ μέ- τρησ τινὸς σιχάσασθαι. Μέτρον ἢ ὕδωρ σαθρὸν, ὕδωρ ἄεθμον ὕδωρα ἄλλον πρὸς ὃ ἀναφέρων εἶση τὸ ἀκρεβές, ὅκτι ἀν' εὐροίης ἄλλο, ἢ τὰ σώματα

ἢ ἂν αἰσθῆται. Oportet modum aliquem
conjectare. Modum autem, neque
pondus, neque numerum aliquem
ad quem referas, cognosces: certi-
tudinem enim exactam non repe-
ries aliam, quàm corporis sensum.

Quantitatem variant tum anni
tempora, tum Literatorum condi-
tiones diversæ. Hyeme plus,
quàm æstate, cibi ingerendum sua-
det calor tunc temporis conclu-
sus, coctionemque mirè promo-
vens. Sanguinis etenim particu-
læ subtiliores, calidiores ac conci-
tiores non tam facilè per cutis
poros, frigore tum coarctatos,
quàm æstate transpirant; quapro-
pter majori copiâ in ventriculum
aliaque membra feruntur, dige-
stionem ac coctionem adjutum.
Consentit *Cartesius epist. 52. p. 1.*

Pro

DI
Pro
runda
tia p
di, e
lia, de
cit.
Quo
mi e
ctis
man
dece
quia
ctior
nibu
vent
tam
cum
gutt.
philo
tatis
spati

Pro varietate conditionum, quorundam fortunæ corporis exercitia permittunt, qualia sunt saltandi, equitandi, digladiandi & similia, de quibus *Moscheroscb de Exercit. Academicis* consuli potest: Quorundam verò res angusta domi ea prohibet, iuvatque hos doctis impallescere chartis. Illos manu liberaliori cibare omninò decet: Hos non item. Ratio est, quia meditationibus continuis actiones naturales non, ut motionibus ac corporis exercitiis, promoventur, sed sufflaminantur. Ne tamen natura horum planè succumbat, erigi ac confortari potest gutt. aliquot *Spiritus Oli simplicis, philosophici, salis, elixiris proprietatis, pilulis aloëphangin.* horulæ spatio lante pastum, aut, pro cir-

cumstantiarum varietate, tempore matutino assumtis.

Abstinentiam facili negotio medici præscribere possunt illis, quos parcè cibare fors jubet tenuior. Verùm quibus fortuna epulas concessit lautiores, difficulter suadetur; admodum enim molestum, cibos delicatè apparatus usurpare saltim oculis. Tolerare omnem molestiam possunt ac debent commoditates ex abstinentiâ ac frugalitate emergentes, quas longâ serie enumerat *Lessius in Hygiastico p. m. 58. seqq.* Nec in excessu nec in defectu peccandum, ne morbi contingant, *vid. 1. aphor. 4. & seqq.* Non vivere oportet, ut edas, sed edere, ut vivas. Malè igitur faciunt illi Literati, qui ad demensum cibant,

vix

vix i

neces

fatiet

M

existi

emor

venti

non

tò no

mato

cillan

dumr

tur, q

comm

biliss.

edito

tus f

tum,

apud

esse

ingen

115

vix id corpori suggerentes, quo
neceffe habet, multo minus ad
fatietatem.

Multi etiam delinquunt, qui
existimant, oportere se mundo
emori, abducere se omnibus con-
ventibus familiaribus, & libris,
non Libro inhærere. Sed meri-
tò non invidendum literarum a-
matoribus, ut interdum ad refo-
cillandos spiritus hilarius vivant,
dummodo modus non exceda-
tur, quæ verba sunt *Laurembergii*
comm. in mnemon. Ciceron. à No-
biliff. & Excell. D. PRÆSIDE
edito. Sin ultra terminos transi-
tus fiat, potissimum quoad po-
tum, cogitandum est cum Cyro
apud *Xenophontem*, vino mixtum
esse venenum, memoriæ puta,
ingenii ac iudicii.

Si quis verò excessus fuerit commissus, abſtinentiâ corrigitur commodius, quàm medicamentis purgantibus, atque exercitiis vehementioribus. Sic natura sibi relicta digerenda digerit, fermentanda fermentat, corporisque discordiam concordem, sine quâ nulla operationum feliciter perficitur, restituit.

Ratione qualitatis ea hîc locum habent præ reliquis, quæ partium sunt tenuium, euchyma, cum quâdam humiditate juncta. His non modò vires reparantur animales, sed & obſtructiones alvinæ, cerebri functionibus maxime infestæ, præcaventur. Nulla tamen regula sine exceptione, igitur neque hæc. Etenim alii particulis abundant salinis; alii Freis; alii

DE
alii s
eund
in su
men
Idio
cienc
quid
dum
rieta
litera
cuit
cepto
rieta
Si ci
fron
& h
dele
proc
quæ
sâ, r
qual

alii serosis; alii sulphureis, ut, qui eundem cibum, etiam optimum in suo genere, omnibus commendare auderet, frustra esset. *Ἰδιοσυγκρασία* cujuslibet est respicienda, quidque hæc admittat, quid respuat, probè expendum. Si verò quærat, an varietate ciborum uti concessum sit literato; Distinguendum nos docuit *Nobil. D. PRÆSES, Preceptor devotè colendus*, inter varietatem æqualem & inæqualem. Si cibi non contrariis pugnantes frontibus assumantur, bonum est, & hæc varietas tum appetitum delectat, tum stomacho potius prodest, quàm nocet. Ea verò quæ sunt inæqualia, absint à mensâ, τὰ γὰρ ἀνόμοια φασιάζει, inæqualia, Coi testimonio, *seditio-*

nem movent. Hinc lactinia & acida, dulcia cum amaris, medicamina cum alimentis, aliaque ejusmodi discordia non facile commisceat. Etenim caseus, juscula lactis & alia lactinia cum cibis ex aceto, vino austero, cerevisiâ vetustiore, aut alio quovis acido paratis assumpta præcipitantur, corrumpuntur, naturæque nostræ qualitates inimicas adsciscunt, sicque arthritidis, calculi, scabiei, scorbuti, mali hypochondriaci aliorumque affectuum melancholicorum semen in corpore spargunt.

E vegetabilium genere quæ petuntur alimenta, ac referta sunt facultatibus medicamentosis, cum difficultate aliquâ coquuntur ac assimulantur. Quæ animalium
ge-

genus
liaria
priori
que p
limen
confu
lum &
um g
aroma
ne. S
tate f
noxia
reddu
lud A
ζέοντα
συνήθη
suetu
riora
molest
Ra
tatis

genus suppeditat, & magis familiaria sunt naturæ nostræ, præ prioribus expetenda. De utrisque prolixè *Sebizius Tract. de Alimentis* scripsit. Optimè sibi consulit Literatus, qui ventriculum & vegetabilium ac animalium generi assuefacit, adhibitâ per aromata, si qua opus, correctione. Sic mutationes pro necessitate ferendæ feruntur facilius, & noxiæ qualitatibus alimenta sæpe redduntur innoxia, secundum illud *Hippocraticum*: τὰ ἐκ πολλῆς χρόνου συνήθεια, καὶ ἢ χείρω, τῶν αἰσθηθῶν ἥσασον ἐνοχλεῖν εἴωθε. *Consuetudo multo tempore, etiamsi deteriora fuerint, inconsuetis minus molestare solent, 2. apb. 50.*

Ratione Temporis sive quantitatis discretæ, consuetudini pariter

40 DISSERTATIO
ter ac temperamento obsequen-
dum. Consuetum tempus subi-
tò temerè mutatur. Bis igitur
de die cibo refici soliti, dum &
sanitati & negotiis convenienter
agunt, consuetudinem non mu-
tent, nisi etiam constitutionis
propriæ mutationem timere ve-
lint. Gracilioribus tamen non-
nulli sæpe, at parum unâ vice,
comedere usui esse contendunt.
Dantur alii, qui sæpius per diem
ventriculum infarciunt, eum in fi-
nem, ut formam sibi concilient
speciosam ac amœnam, sed id sæ-
pissimè efficiunt, ut tabe confici-
antur, seque formæ amœnitate
pristinâ defraudent. Nec id mi-
rum, quem enim fugit à super-
fluitate assumptorum abundantiam
serositatum, ab hac caloris ac

DE DIAETA LITERATORVM. 41
coloris mutationem, temporisque
successu nutritionis depravatio-
nem oriri? Noctu aliàs coctio,
interdiu distributio melius perfi-
citur.

Ratione Ordinis in id incum-
bendum, ut lubricantia præmit-
tantur: strictoriâ vi prædita agmen
claudant. Sic præcaventur ob-
structiones, febres, aliaque mala,
nervoso generi periculum mi-
nantia. Quibus tamen alvus ul-
tra debitum aperta, ordine inver-
so uti convenit. Nec me in hâc
sententiâ terret experientia ana-
tomica, quæ cibos in ventriculis
multorum animalium sine ordine
positos demonstravit. Sicciores
cibos potus interstitio irrigandos
jubet fermentatio, quæ in humi-
do

do, quàm sicco, negotio promovetur faciliori.

Potulenta fortiora, qualia sunt vina Hispanica, ex Italicis quædam, præprimis Neapolitana aliaque quibusdam aquâ diluere in usu. Num id Literatis proficuum, dispicere lubet.

Minus salubre id esse evincere videtur aquarum cruditas, quæ apta nata ad coctionem ventriculi & fermentationem retardandam: 2. imbecillitatem progenerandam: 3. spirituum agilitatem sufflaminandam, Literatis maximè necessariam.

Hæc tamen obstacula firma ad eò non sunt, ut affirmantium viæ insistenti resistere possint. Non inficias eundem, aquis cruditatem, inesse, ob quam liberius sumtæ

ven-

ventriculi tonum laxant, & fermento ejus prius obtuso & enervato fermentationem naturalem impediunt. Ast forti vino commista aqua constituit misturam gratissimam, cruditasque aquae corrigitur activitate vini excedente, ut duo hæc juncta coctionem magis promovere possint, quam alterutrum sumtum liberius. Hinc *Excell. Dn. D. Tackius Chryfog. seu animal. & mineral. p. m. 99.* Dilutum, *inquit*, aqua merum, ut antiquis præferri coepit: Sic dolendum hodierno nostro seculo id ipsum in mortalium detrimentum evilesce coepisse, cum sic nocitari spiritus frangantur, faculentiaque terrestres rectius ad ureteres, mediante lymphâ, deducantur, neque tam cito coagulationi spiritus
vini

vini pareat, si sit temperatus. Notū enim est, quā subito coaguletur vini spiritus subtilissimus, correptus à spiritu urinæ. Vnde fabulum, coagulationes sanguinis, calculi, obstructions, affectus scorbutici, putredines, empyemata & abscessus, sensuum torpores, motus imbecillitates & tandem repentina abolitio principum facultatum.

Quando igitur aqua (2) imbecillitatem generare dicitur, id de aquâ interpretandum venit simplici, & quidem liberius justo sumtâ. Vino infusa fortiori vires ventriculi ita tutatur, ut vini aculeos ferre possit innocuos. Mihi procul dubio assensum præbent, qui Baccho ultra debitum litârunt, ardoremque ventriculi è vino fortiori contrahunt.

traxerunt. Restinguere hunc tentant aquæ potu, & sanè negotium ita succedit, ut scripto metrico gratum erga aquam animum testandum existiment. Rationi non dissona hæc videtur cura; spicula namque, quæ vinum ventriculo non minus, quàm toti corpori destinant, retorquentur & aquæ immittuntur, quæ in modicâ quantitate assumpta sic quodammodo subtilisatur, & cruditatem, quam naturâ suâ habebat, amittit, reliquisque humoribus amicè consociatur, modò pro circumstantiarum ratione quies loco idoneo haustum excipiat jucunda.

Nec (3) spirituum agilitas patitur nocumentum, modò non ipsum vinum sit ὀλιγοφόρον, & ob aquositatem excedentem aquæ parum

rum vel nihil ferat. Potius remora ipsis advenit ex usu vini meraci. Hoc primâ fronte à veritate alienum cuidam videri posset, ob spirituosas & ad motum promtissimas vini particulas. Qui verò manu chemicâ tractavit vinum, facilè fatebitur, illud non tantum spiritu subtili, penetrante ac confortante turgere, sed tartareâ, salinâ ac sulphureâ, narcoticâque substantiâ, spiritibus, adeoque Literatorum actionibus, modo peculiari infensâ. Hanc affusio aquæ modica diluit, temperat, sicque impedit, quò minus facultates narcoticæ spirituum agilitati resistere possint.

Sunt etiam aliæ vini correctiones in usu, per *succos acidos citriorum, limonum & aurantium,*
quæ

DE DIAETA LITERATORVM. 47
quæ ut tutæ sunt ac jucundæ; sic
meritò commendandæ.

Cum in præparatione alimen-
torum etiam respectus persona-
rum sit habendus, capiti huic an-
nectere lubet præceptum *Pansa*, iis
fortasse, qui in Academiis vivunt,
non insuper habendum. Coqua, *in-*
quit p. m. 128. lib. de pror. vit. sit lepi-
da, formosa, non austerâ, sed gra-
tiosa, non annis pannisque obfi-
ta, ad cujus in mentem revoca-
tionem nonnulli in vomitus pe-
riculosos incidere solent. Omnis
spurcicies invisâ nostræ naturæ. At
quænam hæc mundities, si coquæ
foco adstantes de pulicibus capi-
endis sint sollicitæ? Cujusmodi
bestiolas sæpe tanto insequuntur
ardore, ut istæ præ nimio terro-
re de fugâ sibi prospicere, & cha-
rybdin

rybdin devitare volentes in Scyl-
lam incidant, & jusculis quando-
que immersæ pereant. Quis non
abhorreat ejusmodi fordidas ve-
natrices, ad fues ablegandas?

SECTIO III.

Sistit τὰ πραγματόμενα.

CAPVT I.

*De somno Literato-
rum.*

Somnum ac vigilias moderatè
se habentia ad corporis non
minus, quàm animi functiones
pondus afferre maximum, experi-
entia quotidiana loquitur. Sed ut

*πάν τὸ πολὺ τῆ φύσεως πολέμιον, ο-
μνη*

*mn
ita
mo
aph
fun
fis
tun
req
mn
hur
con
ait
liis
ratis
jam
repr
sub
nox
cont
spir
calid*

mne nimium natura inimicum,
 ita & somnus ac vigiliæ, utraque
 modum excedentia mala sunt, 2.
aphor. 3. Somno nimio qui dediti
 sunt Literati, humoribus pituito-
 sis replentur, mentis aciem amit-
 tunt, memoriâ privantur, stupo-
 reque ac segnitie obruuntur. So-
 mnus refectioni necessarius est,
 hunc tamen si per dies & noctes
 continues, mors erit, eleganter
 ait *Seneca l. de T. A. p. 333.* Vigi-
 liis contra indulgentes immode-
 ratis primò patiuntur affectus
 jam recensitis contrariam faciem
 repræsentantes, tempore verò
 subsequente iisdem redduntur ob-
 noxii. Ratio videtur esse, quod
 continuis vigiliis nimis agitantur
 spiritus animales, qui affectuum
 calidorum sic agitati ut plurimum
 C cau-

causa existere solent. Cum verò fermentatione & agitatione hâc præternaturali particulæ in humoribus activæ sensim ac sensim evolent, sanguis vappescere quasi adque constitutionem frigidam disponi incipit. Hæc ut præcaveantur, somnus Literati sit, (1) moderatus, (2) nocturnus, (3) non statim à coenâ capiatur, (4) decubitu fiat convenienti.

Somnus (1) moderatus tunc est, quando durat ad coctionem absolutam, viriumque reparationem. Idque in mediæ ætatis literatis communiter septem, octo aut novem, horis contingere statuitur. Septem horas nonnulli præcisè determinant; Sed limitatione omninò opus est, & distinguendum inter ventriculi coquen-

tis

tis
tion
te
dor
stitu
bati
xit,
quic
gen
re:
quic
que
crec
maj
dita
que
hære
stud
Aur
por
dun

DE DIAETA LITERATORVM. Si
tis & alimenti coquendi constitu-
tionem ac qualitatem. Imbecillita-
te ventriculi quâdam laborantibus
dormiendi terminus longior con-
stituendus, id quod à *Celso* appro-
batur *lib. 1. c. 2.* Qui benè conco-
xit, manè tutò surget: qui parum,
quiescere debet; &, si manè sur-
gendi necessitas fuerit, redormi-
re: qui non concoxit, ex toto
quiescere, ac neq. e labori se, ne-
que exercitationi, neque negotio
credere. Etiam alimenti tum
major quantitas, tum quoque cru-
ditas somno longiori uti, plumis-
que calentibus diutius solito in-
hærere jubet, si quis per diem
studiis suis idoneus vivere velit.
Aurora musis amica, sed salvo cor-
poris debito. Non defraudan-
dum est corpus quiete, ut vigilet

animus; danda est remissio animo, ut corpus melius & alacrius à quiete surgat.

II. Nocturnum diurno præferendum dicitur (1) noctis suave silentium, quo fit, ut sensus minus irritentur objectis. (2) Umbra nocturnæ, quæ idem præstant. (3) Constitutio aëris frigidior, quâ pori clauduntur, viscerum coctiones promoventur, ac amico vapore cerebrum perfunditur.

Sæpe autem accidit, ut literatis ob causas inevitabiles vigilando nox sit transigenda, quo casu somno horas matutinas dicere convenientius, quàm pomeridianas. Pejor somnus, ait *Cous Prænot. c. 9.* qui à tertiâ diei parte ad noctem usque capitur, quàm qui matutino tempore fit. Causæ autem assigna-

gna-

gnari solent: (1) Brevitas temporis inter prandium atque coenam. (2) Somni meridiani effectus molesti; Replet caput vaporibus, sensus stupidos reddit, fluxiones concitat, corpus quasi ἐφθὺν *elixatum* atque turgidulum reddit. (3) Fit contra τὸ συνηθὲς κατὰ φύσιν. Interdiu spiritus atque calor ad aërem lucidiorem movetur spontè, quem somnus cogit viscera sua repetere. Inde fit, ut hinc inde distractus, ac corpus ipsum turbetur. Vid. *B. Rolfincius Ord. & method. comm. l. 2. Sect. III. c. 54. p. 125.* Non nocet verò adeò somnus meridians, sed confert potius 1. debilioribus causariis, 2. siccioribus, & salinis humoribus pollentibus naturis, 3. qui debili sunt ventriculo ex coctionis defectu, præsertim

si consuetudo, ætas & alia id permittant. Nocturnum verò somnum commendamus literatis non solum, quatenus opponitur diurno, sed & vigiliis & lucubrationibus nocturnis. Olent lucernam sæpe scripta, sed corpus à Pallade pallorem mutuatur, à Minervâ hæc nocturnâ minuuntur nervi: Non vim suam habet ventriculus, eleganter ait *Barclajus*, evocato ad laborantis cerebri subsidium igne; non cerebrum, intempestivo sollicitatum studio. Hinc mirum non est, quod bina potissimum literatorum peccata morbum eorundem familiarem, affectum puta hypochondriacum, causant: lucubrationes & vita sedentaria.

III. Coenam ac somnum minimum

mum hora sejungat, ne actiones
animales, quibus literatus præ re-
liquis opus habet, obtundantur.
Ii quippe, qui à coenâ statim somno
obruui solent, ut plurimum aliis he-
betiores deprehenduntur.

IV. Decubitu convenienti fiat.
Decubitus supinus quamvis maxi-
mè naturalis à non nemine statua-
tur, naturæque convenientissimus,
tamen experientiæ, quæ sæpius no-
xium ipsum demonstravit, subscri-
bendum & rationibus ab anato-
miâ suppeditatis adstipulandum.
In supino decubitu viscera infimè
ventris renibus magis incumbunt,
sicque seri segregationem remora-
ri videntur. Deinde motui dia-
phragmatis, quod liberè moveri a-
mat, idem resistit. Somnum in
dextro latere incipere ventriculi

structura quodammodo jubet, in eo quippe pylorus, per quem emittitur, quicquid coctum ad intestina ablegandum. Quando chylus exiisse praesumitur, consultum est decubitus mutare, laterique sinistro innitendo somnum ad auroram usque continuare, quo absoluto ad priorem redire decubitus, ut non longius incumbendo lateri uni comprimantur nervi.

Somno provocando confert emulsio sequens:

*Rx. amygdalor. dulc. ambros.
excort. ℥℞.*

*sem. papav. albi ℥ij. melon.
lactuc. a. ℥j.*

*▽ viol. nymphae, lactuc.
a. ℥ij ℞. F. emulsio,
percol. edulc.*

sir.

*ſir. papav. ſimpl. q. ſ. ad gra-
tiam. S. Schlafmilch.*

Lotio pedum itidem cum fru-
ctu adhibetur è ſequentibus
parata :

*R. fol. lactuc. ſalic. origan. a. miiij.
flor. chamamel. nymphae. a. mjj.
rad. albæ, aſari bene olentis
a. ʒj.*

ſumm. anetbi mij.

capit. papav. n. x. Inciſ. D. ad Ch.

S. Species zum Fußbade.

CAPVT II.

De motu.

Motus corporis *Jonſtono Lib. I.
tit. 2. c. 2. Syntagm. Med. est*
ejus per varias exercitationes ac
labores commotio. Hunc incer

res alias maximè utiles summe-
que necessarias, ad humani cor-
poris integram sanamque consti-
tutionem conservandam, pluri-
masque ejusdem languores ac in-
firmitates præcavendas, in quas a-
liàs homo ex nimio otio ac quie-
te facilè præcipitaretur, sibi pri-
mum locum vindicare ait *Quer-*
cetanus Diet. polyb. c. 11. s. 2. Co-
gitet igitur literatus, quòd non
possit sanus manere, licet edat be-
nè, nisi & moveatur, juxta *Hipp.*
l. 1. de diet. quod ipsum præce-
ptum est Syracida c. 32. v. 27.

Vt verò & hujus usus legitimus
appareat, quantitatem ejus, quam
vulgo ad sudorem incipientem
corporisque rubedinem intume-
scentem extendunt, examinandam
sumo.

Su-

Sudor autem incipiens corporis
 risque rubedo intumescens non
 in omnibus eodem modo obti-
 netur, varianda hinc exercitia (1)
 pro *Temporum*, (2) *Locorum*, (3)
Subjectorum varietate.

I. Quoad *Temporum* *varietatem* (1) Vernum, autumnale atque
 hybernum exercitia exigunt lon-
 giora, quàm æstivum. Hoc enim
 facilè sanguinem aliosque humo-
 res parte subtili ac spirituosâ pri-
 vat, ut corporis amica fermenta-
 tio cessare incipiat, aliaque succe-
 dat austera, damnosa, totique œ-
 conomiæ contraria. Quid igitur
 mirum, si post longiorem pilæ
 lusum æstatis tempore æstuante
 quis obruatur lassitudine insoli-
 tâ, appetitu prostrato, atque in-
 cendio circa præcordia molestis-

limo. (2) Si partes diei respiciantur, hora matutina à quibusdam modicæ commotioni dicatur. Nec malè; excrementa enim ad excretionem moventur. (3) Demum tempus postum præcedens optimo jure motui commodissimum pronunciatur, & quæ motui commoda adscribuntur, maximam partem intelligenda veniunt de ciborum assumptione præcedente. Mos igitur in Academiis est laudatissimus, quo exercitia saltatoria, gladiatoria, aliaque horis postum præcedentibus à Literatis assignantur.

II. *Locorum varietas* impedit, quò minus eadem commotio eidem subjecto emolumento esse possit. Loca calidiora igitur cum rarefaciendi vi polleant, tempe-

ries

DE DIAETA LITERATORVM. 61

ries calida ac salina diu id tolera-
 re nequit, ni quis depleri velit
 spirituosâ atque activâ corporis
 substantiâ. Frigidis contra in ca-
 lidis locis exerceri conducibile.
 Humidiora corpora cum emolu-
 mento majori moventur ibi, ubi
 calidus & siccus aër dominatur,
 tunc enim eò magis corporis hæc
 exercitatio redundantem in toto
 corpore serosam humiditatem
 absumit, quæ verba sunt *Pisonis*
de morb. ex seros. colluv. p. 13. Quæ
 igitur loca Orientem spectant,
 temperamentis humidis eligenda
 ad exercendum; Calidis, quæ Se-
 ptentrionem, sub umbrâ & arbo-
 ribus odoriferis. Breviter: Loca
 aërem contineant cuius propor-
 tionatum.

III. Varianda exercitia pro Sub-

C 8

je-

ici-
 bus-
 ica-
 ta-
 tur.
 præ-
 om-
 quæ
 tur,
 da-
 tio-
 in
 quo
 ia,
 anti-
 edit,
 ei-
 esse
 cum
 pe-
 ries

jectorum varietate. Literati, prout superius dictum, diversæ sortis sunt ac conditionis, omnes tamen, si sanitate integrâ frui ament, corpora movere tempore justo debent ac ventilare. Etenim quilibet

*Cernit, ut ignavum corrumpant
otia corpus,
ut capiant vitium, ni moveantur, aquæ.*

Lautioris qui sortis sunt, hincque pleniore ac lautiore victu utuntur, ante coenæ ac prandii assumptionem cum ἐνφορίᾳ ad sudorem incipientem & ruborem exercentur, iis præprimis locis, ubi aëris nocivi accessus, ut in sphæristeriis quodammodo fit, excluditur. Sic pituitosi ac frigidi humores in ventriculo rarefiunt, qui efficiebant,

bant, quò minus appetitus stimu-
 li sentirentur. Tenui contra-
 victu qui contenti vivere cogun-
 tur, supersedere omninò motu
 vehementiori possunt, iisque ad
 appetitus excitationem deam-
 bulatio modica sufficit. Hi ludi-
 brio se exponunt non injucundo,
 quando, cur exercitiis saltatoriis
 aliisque sumtuosis nummos con-
 secrent, quæsiiti respondent, ut ap-
 petitum ventriculi excitent. Quid
 opus oleum camino?

Omnia hæc fiant moderatè. Non
 urgeatur nimiis corpus exercitiis,
 ubi *creber anbelitus artus, arida-*
que ora quatit, sudor fluit undi-
que rivis. Nec, si fortè paulò lar-
 gius incaluerit, æstuans expona-
 tur aëri frigido, quod *Cardanus*
l. 13. de rer. variet. cap. 63. inter
 in-

incommoda refert, quæ maximam partem humani generis tollunt, quod pluribus probare hujus non est loci.

CAPVT II.

*Circa animi παθήματα
versatur.*

Nullus oritur affectus, qui non cum sanguine spiritus afficiat. Aut enim *rarefacit*, aut *condensat*. Prius præstat amor, ira, gaudium. Posterius tristitia, timor, desperatio. Sanitas autem magis in principiorum nostrorum rarefactione, quam condensatione consistit. E quo fluit, Literatos, quibus condensatio turbidos

DE DIAETA LITERATORVM. 65

ac opacos spiritus, operationibus intellectus minimè faventes, gignit, nonnunquam amare, irasci, gaudere cum sanitatis emolumento. Pituitosis atque cachecticis etiam Hippocrates 2. Epid. 4. t. 24. iram commendat: *Ἰπποκράτης ἐν ἐξουθυμίῳ ἐμποιεῖν καὶ χρώματι ἀναδύψαι ἕνεκα καὶ ἐγχυμώσει. Diligentia adhibenda est, ut excandescentia inducatur, & coloris reparandi, & sanguinis in vasa subter cuticulam colligendi gratiâ. Iisdem sic affectis gaudium & amorem proficuum esse, è naturâ eorum colligere licet. Æmulantur facultatem alimentorum, & medicamentorum, quæ partium tenuium sunt, viresque ctassiora subtilisandi ac volatilifandi obtyinent. Moderatè igitur si iis Literatus indul-*

maxi-
meris
are

la

non
affi-
con-
ira,
, ti-
tem
rum
atio-
era-
idos
ac

dulgeat, nutritionem inde sentiet
 suavissimam, nec excessuum peri-
 cula ipsi sunt timenda à *Querceta-
 no in Dia. polyb.* enumerata. De
 moderandis autem affectibus *Car-
 tesius p. 1. Epist. 24.* sic loquitur: Scio
 equidem impossibile ferè esse pri-
 mis, quos nova in nobis infortu-
 nia excitant, tumultibus resistere,
 quin imò optimorum sæpe inge-
 niorum affectus quam maximè
 violentos esse, inque illorum cor-
 pus vehementissimè agere. Sed
 sequenti die, sedatâ per somnum
 commotione, quam ejusmodi ca-
 sus in sanguine excitant, mihi vi-
 detur posse quemlibet animo com-
 ponendo & tranquillando tum de-
 mum operam dare; quod fit in-
 cumbendo considerationi emolu-
 mentorum omnium, quæ nobis ex

eo

eo accedere possunt, quod ut magnum malum pridie respectabamus, nostramque à malis, quæ in eo imaginati fueramus, attentionem avocando.

Quid Musica in excitandis ac diversimodè formandis animi commotionibus valeat, in aprico est. Hæc mentem componit: curas ac tristitiam pellit: labores lenit:

Spiritus recreat ac
excitat.

SE-

entiet
peri-
ceta-
De
Car-
: Scio
e pri-
ortu-
stere,
inge-
aximè
n cor-
Sed
num
di ca-
ihi vi-
com-
m de-
fit in-
molu-
obis ex
eo

SECTIO IV.

Ἐκκενώματα proponit.

CAPVT I.

*De primæ coctionis recre-
mentis.*

Qui benè ingerit ac digerit, nec tamen benè egerit, sanus degere nequit, ut supra laudatus *Excellentissimus D. PRAESES* in lectionibus publicis nervosè nos docuit. Ratio est, quia cibus ac potus, ut & aër, non in totum corporis nostri membris adsimilantur, sed subtiliores saltem particulae. Terrestriores ac calori nostro co-
quen-

DE DIAETA LITERATORVM. 69
quenti ac digerenti præpotentes
natura stimulata foras protrudere
laborat. Hinc pro excrementis,
tam primæ quàm secundæ ac ter-
tiæ coctionis, emunctoria ac fora-
mina struxit varia, quorum in su-
premâ cavitate septem, in infimâ
duo numerantur. His & pori ac-
censendi, de quibus *Bartolinus* &
Schenkius.

Quod primæ coctionis recre-
menta, quæ per alvum natura
ejicit, spectat, peccant ea vel ul-
tra tempus retenta, vel ante
tempus excreta. Prius si accidat,
Literaris incommoditates pluri-
mæ oriri possunt. Inde nimirum
caput vaporibus tentatur, univer-
sum corpus ingravescit, ventri-
culi coctio impeditur & appetitus
dejicitur, lumbi imbecilles red-
dun-

duntur, ut habet *Fonston. Syntagm. Med. univ. lib. V. tit. III. cap. 2. art. 3.* Igitur *Horstii* consilium, hic locum meretur, quo excretiones quotidie promovendas præcipit, quod etiam natura provida facere laborat, quando temperantiæ studium, causas morborum mirè præcavens, colitur, dum assumpta in debitâ proportione ita immutantur ac fermentantur, ut homogenea vi caloris nativi partium nutritioni ac conservationi serviant, heterogenea verò per consueta naturæ loca, vi facultatis excretricis, secernantur. At verò cum sæpius intemperantiæ, Medicorum nutricula, litetur, multi saltem neutralitate sanitatis contenti esse coguntur, & sæpe alvi obstructionibus aliisque
in-

D
inco
dun
tura
re
tem
dri
cuj
Rz

Sol
tia
len
am
in

DE DIAETA LITERATORVM. 71
incommoditatibus obnoxii red-
duntur. Hinc ut temperantes na-
tura; sic intemperantes ars iuva-
re debet, inque facibus ultra
tempus retentis inter alia *Solenan-*
dri linimentum commendatur,
cujus descriptio hæc est.

R \bar{x} ss amygd. dulc. recent. pin-
gued. anser. butyr. maj.

unguent. dialtb. a. ssiv .

colocynth. gr. xvi. \ominus ssj β .

specier. hier. simpl. ssj .

dacryd. gr. iv.

M. F. l. a. ungu. ad illinendum
umbilicum.

Solet etiam cum fructu F ri essen-
tia cum V alcolifato extracta, & in
leni calore ad justam consistenti-
am redacta, ad guttas X. vel XV.
in haustu vini singulis diebus, ve-
sper-

speri à coena exhibitâ in alvi fæ-
cibus movendis commendari.

Prunorum decoctum & suavita-
te & operandi promptitudine mul-
ta superat, maximè, si ei adjician-
tur grana aliquot *dacryd. fol. Senn.*
Alexandr. Crystall. ac Cremor ♀ri.
Pastui præmittendum hoc est, sic
alvum servat apertam, viresque
adstringentium, si quæ assuman-
tur, maximè obtundit.

Quibus vina arrident medicata,
ii tempore verno *flores acaciae no-*
stratis colligant, ut ad vindemiæ
tempus reservatis vinum recens
affundere, & fermentationi com-
mittere possint. Paradigma potest
esse sequens:

R. vini opt. recent. cantb. LX.

flor. acac. nost. m. XVI.

pass. min. ℥. B.

prun.

DE DIAETA LITERATORVM. 7
prun. Damasc. lb. ij.

cinnam. foeniculi. a. ℥ij.

Omnia hæc dolio committantur
& ad macerandum in cella repo-
nantur. Vbi per mensem hæc
mista steterunt, vinum viribus im-
prægnatur tum alterandi, tum al-
vum egregiè laxandi, ut manè, al-
ternis diebus, modicè potum ob-
structionibus varii generis resistat.
Quibus cerevisia vino substituen-
da est, in cerevisiæ laxandi vires
conciliare possunt summitatibus
*centaurii min. fumarie, meliss. se-
nâ Alexandr. rad. polypodii, gia-
lap. & similibus.*

Quos pilularis forma delectat,
assumere possunt pilulas Aquapen-
dentis, paratas ex aloë rosatâ, ante
cœnam. Primas evacuant vias,
& viscera roborant sine noxâ, quæ

D

succo

succo rosarum emendatur. Quod si exaltatio virtutis harum pilularum optetur, *decocto fol. sen. Alexand. panbymag. Croll. dacryd. crochiscis Albandal* id præstatur. Sic in sphaeram activitatis sublimiorem locatæ in dosi minori, duorum triumve granorum pondere feliciter & quidem sine noxâ operantur. In usu possunt esse & aliæ consimiles menstruo accommodo ad aloës extractionem adhibito, quo nomine *Francofurtenses, Glasianæ, Nobiliss. D. PRÆSIDIS, Præceptoris mei submissâ observantiâ prosequendi*, & ex magis compositis *marocostinæ*, vel etiam *Feæ Quercetani, Bontii, Schröderi* vulgato sunt in usu, assumendæ semel vel bis, pro disci-

scri-

scrimine circumstantiarum, in septimanâ.

E contrario, quando alimenta ante tempus excernuntur, videndum, num causa adscribenda assumptis alimentis, an visceribus coquentibus, an venarum lactearum obstructioni. Si assumpta in causâ, mutanda sunt, eorumque loco assumenda facilioris digestionis alimenta. Si viscera debilitata, confert usus Ω Θ li li ad gutt. 6. vel 8. ante pastum sumti, *theriacâ, mistura simplex, elixir proprietatis s. E antiscorbuticum, essentia ligni aloëes, f absinthiacâ, decoctum carlinæ.* De posteriori notari meretur, quod voto in diversis subjectis ita responderit, ut ultrâ expectationem ab usu ejus viscera pristinae constitutioni

fuerint restituta. Idem locum
 habet, quando viæ lacteæ obstru-
 ctæ chylum præterlabi patiuntur,
 cum aperiendi vi polleat eximiâ.
 Eundem in finem commendandæ
 etiam sunt *radices aperientes gra-*
minis, rubiæ, eryngii, capparis, o-
nonidis, apii, fœniculi, asparagi,
petroselini, rusci, tinctura ligni
sassafras ejusque decoctum.

CAPVT II.

De secunda coctionis recre-
mentis agit.

Secundæ coctionis, quæ à vete-
 ribus in hepate, à recentioribus
 rectius in corde ac toto sanguine
 fieri statuitur, excrementa varia.

ob-

observantur. Horum famosiora sunt Serosum per renes; biliosum, per porum cholidochum excretum.

Vtrumque nisi tempore justo excernatur, turbas dare potest molestissimas. Qui autem sibi hic consultum cupit, atque serosorum excretionem promotam, id operam det, ut alimentis admisceantur diuretica, quibus urinæ excretio juvetur, variorumque malorum genesis præcaveatur, talia sunt præter radices aperientes dictas, *semen anisi, fœniculi, chærefol. bacca juniperi, nux moscbata, amygdala amara, nuclei persicorum, aqua destillata cinnam. cubeb. cardam.* Ω *salis, medicamenta* ♀ *rea.* A quibusdam *butyrum* non salitum recens. jejuno stomacho nucis ca-

D 3

sta-

ocum
bstru-
antur,
kimiâ.
landæ
s gra-
ris, o-
aragi,
ligni

ecre-

vete-
ribus
guine
aria
ob-

stancæ quantitate quotidie sum-
tum vias urinarias laxare, ad urinæ
secretionem inservire, ac sabulum
calculi futuri tollere, dicitur.

Ne ductus biliaris obstruatur,
usus radicum aperientium itidem
præcavet, specificè *Rhabarb.* ejus-
que *extractum, anima, essentia,*
& *pilula* apertum tenent cholido-
chum. Nec cerevisia medicata,
de quâ paulò ante, favet ejusmo-
di obstructioni, quin potius quo-
tidianus usus laudabilem crasin
partibus conciliat internis.

His liquorem pancreaticum
annecterem, nisi autores in ejus
origine deducendâ diversas fove-
rent sententias. Sapore se prodit
multiplici; modò acido, modò
dulci, modò insipido, modò ama-
ro,

ro, sicque ansam dubitandi multis præbet, an ad chylosam, biliolosam aut lymphaticam naturam accedat.

Si obstructio hujus præsens præsumatur, medicamenta laxantia, capite præcedente descripta, non sine fructu in usum vocantur. Vomitoria quoque indicationi hujusmodi satisfaciunt, cum Literati præ reliquis hypochondriorum obstructionibus reddantur obnoxii, & vomitoria eorundem evacuationi inter alia apprimè destinata sint.

Fluxus hæmorrhoidum commodiùs huc refertur & rite habens à multis præservat morbis. Aperiuntur autem vasa hæmorrhoidalia in quibusdam quarto quo-

quoque anno, in aliis singulis annis, ut notat *Rondeletius cap. 23. meth. cur. morb. lib. 3.* In aliis multò frequentius. Fluxus eorum nimius secundum *laudatum Autorem* sistitur sanguinis missione è brachio, medicamentis repellentibus, sympatheticis, abstinentiâ: Promovetur internè aloëticis, exterius foliis ficuum aut panno laneo sedi affricatis.

Spirituosum excrementum, fuliginosum vulgò dictum, quod per pulmones emitti solet, commodissimè promovetur exercitiis moderatè institutis.

CA-

CAPVT III.

*De tertiæ coctionis recre-
mentis.*

Neque tertiæ coctionis, quæ
singulis partibus relicta, insu-
per sunt habenda recrementa. Et
qui eorum rite separandorum cu-
ram gerit, non minus sanitati,
quàm munditiei studet. A *Senner-
to* duplex illud statuitur, crassum
ac tenue.

Crassum sunt impuritates per
cutem dispersæ, & indumentis e-
am ambientibus inhærentes, nec
non aurium, oculorum, narium,
ac dentium sordes; Tenue, quod
per ἀδηλον διαπνοήν è poris evolat,

D 5

vel

vel sensibiliter per sudores emanat. Vtrumque debitam requirit separationem.

Illud tollendum (1) balneorum usu convenienti, (2) crebrâ indumentorum mutatione, (3) auriscalpiis, (4) matutinis oris ac faciei collutionibus, (5) motu moderato.

Hujus sive tenuioris sequestrationem promovent frictiones corporisque exercitia, loco proportionato instituta. Sic pori aperiuntur ac principiorum nostrorum mutuò colluctantium superfluitates subtiliores facilius egrediuntur. Sudores in subjectis dispositis promoveri possunt *Rob. juniperi, sambuti, Ω juniperi, samb. mist. simpl. Bezoard. mineral. ad*
gr

gr. VI. & VIII. *Cornu cervi ust.*
Philosoph. preparat. &c. Si cutis
 adstrictior secretionem impedit,
Horstius jubet non modò lecto-
 rum tegumentis circa solis ortum
 sudores adjuvare, sed balneis
 etiam moderatis aquæ dulcis,
 tempore justo adhibitis, cutim
 adstrictiorem attenuare ac hu-
 mectare, sicque habitum corpo-
 ris musculosum à feroforum co-
 piâ liberare.

Non silenda Venerea excretio
 speciei non modò, sed etiam sani-
 tatis causa constituta. Quæ an
 ad secundam coctionem, an ad
 tertiam referenda sit, mihi deci-
 dendum hæc vice non sumo.

Sanguinis activa principia ita hîc
 exaltata esse videntur, ut semen
 non

non immeritò in Elixirem quasi nobilissimum abiisse cum *Willisio* dicendum sit. Naturalis hujus constitutio mirè sanguinem, imò totum corpus afficit. Vivido quasi fermento sanguinem imprægnat, ut volatilisetur optimè, totumque corpus suffundatur colore amoenissimo non tantum, sed & calore ac virium robore exoptato. Circa hujus igitur excretionem quædam veniunt notanda. Ii, quibus fœdera matrimonii sacra

- - - Veneris decerpere fructus permittunt, decerpant (i) præ aliis ii, qui calido ac humido sunt temperamento, succulento ac optimo corporis habitu constantes,

tes.

νοπαίλα

Partâ

pant,

τα: l.

μίας

πλέον

μά ε

made

conj

ligio

auto

conj

mè

Rolf

14.

con

que

ant

ne

ran

tes.

tes. Hos benè jubet sperare κλι-
νοπαίλη, monente *B. Rolfincio*. (2)
Partâ seu moderatâ manu decer-
pant, quod est præceptum *Ægine-
ta: l. 1. c. 35. τὰς σφοδρὰς ἰπποθυ-
μίας ὄντι ἐπαινωῶ, ἀλλὰ κελύω τὴν
πλέον αὐτέχειν, καὶ μάλιστα εἰς νοση-
μαί εἰσι. Conjugatis ter in hebdo-
made *Campanella* concedit, non
conjugatis semel in mense, nisi re-
ligio obstaret. Videtur tamen
autor dictus justo liberalior erga
conjugatos, præprimis non opti-
mè nutritos. Sæpius citatus *D.
Rolfincius Method. ὡς ἐν ἐγένεθ' lib.
14. sect. 7.* rectius prudentiâ ait
congressus moderandos esse, eo-
que allaborandum, ne vires capi-
ant detrimentum. Addi potest,
ne forma externa patiatur jactu-
ram. Canities, calvities, coloris*

deformitas vulgo Veneris nimia
sunt pedissæque.

SECTIO V.

CAPUT VNICVM.

*Περίεχοντα breuiter
examinat.*

Huc aër ambiens, balnea at-
que vestitus spectant. De
aëre superius, & quibus ibi quali-
tatibus agit, iisdem agit & hic lo-
ci, notatâ saltem differentiâ, quod
ibi inspirando; hîc verò ambien-
do.

Balnea non sunt promiscuè u-
surpanda. Iis, qui gracilioris na-
turæ sunt, ac plus de salino de

¶reo

¶reο participant principio, quàm
de reliquis, *Fonstonus* præcipit a-
quæ tepidæ balneum. Hoc mor-
dacitatem ac humorum acrimo-
niam temperat, munditiemque
procurat.

Frigida contrà aqua poros con-
stringit, nec quicquam effluere
sinit. Calorem ac Spiritus ad in-
teriora repellit, quemadmodum
videmus tempore hyberno vi-
num dolio inclusum circa latera
dolii congelatum, in medio verò
vinum contineri spirituosissimum.
Ex hypothese hac videtur balne-
um aquæ frigidæ internarum par-
tium obstructionibus convenire,
si conjunctum sit cum agitatione
membrorum. Vires ac subtilio-
res particulæ frigiditatem aquæ in
bal-

balneo frigido fugientes petunt interiora, unitæ hinc fortiores sunt, viasque obstructas facilius pervadunt, quàm hinc inde per membra dispersæ.

Plethoricis, cacochymicis, catarrhosis, aut planè nullus, aut admodum parcus balneorum usus concedendus; Inflammationi ac erysipelati obnoxiiis interdicens.

In *Vestitu* eò respiciendum, ut corpus ab aëris injuriâ defendatur, eique libera perspiratio conservetur. Habent insuper vestes eam commoditatem, quod sæpius mutatæ fordes cutis auferant, perspirationemque promoveant. Qui corpus junceum reddere vestibus laborant arctioribus, malè sibi

con-

consulunt, quomodo enim pulmonum motui reciproco & sanguinis circulari reseruent libertatem, non video. Arctiora indumenta nec respirationi, nec sanguinis circulationi favent, Laxiora præferenda. Utque gratum & confortantem odorem spirant, in vestiariis poma odorifera, pulveres odorati è *cypere*, *iride Florent.* *ambrâ*, *moscho* aliisque compositi reponendi sunt.

Iidem pulveres, cyprii dicti, capiti inspersi & capillamentis, siccant, spirituumque animalium vires insigniter corroborant.

Qui cucupho esse cerebri corroborationem intendunt, possunt uti sequenti vel aliâ formula.

R. rad.

R. rad. irid. Flor. cyp. rot. a. ʒiij.
lign. Rod. ʒij. xyloaloës. ʒj.
fol. salvia. rorismar. a. mʒ.
summ. stœch. Arab. No. V.
flor. lilior. convall. lavend. a. p. ij.
sem. coriand. basilic. a. ʒij.
cinnam. cubeb. gumm. benzoës,
styrac. cal. succin. mastich. a. ʒij.
troc. gall. moscb. ʒj. Incisa g. m.
& contusa D. in Chartâ, exci-
piantur mitrà , capiti coa-
ptandâ.

Hinc pedem figens Lectorem Be-
 nevolum rogo, ut, quæ exercitii ergo
 ceusuræ ejus benevolæ hâc vice sub-
 jiciuntur, candidè interpretetur, er-
 roribusque juvenilibus veniam
 concedat benevolam. Quin accu-
 ratius ac prolixius proponi potuis-
 sent, nemo dubitat: Verum

Autumnus, quæ dat, non ver pro-
ducit & æstas.

AD-

DE DIAETA LITERATORVM. 91

ADDITAMENTA.

PARADOXA.

L. B. S. P. D.

GEORG. WOLFFG. WEDELIVS.

um tertiã
vice eden-
da esset Dis-
sertatio hæc, dubita-
vimus quidem, mo-
re

re nostro, interpola-
re hoc argumen-
tum; attamen non
possumus non par-
tim B. L. remittere,
ad declamationem
nostram de *intem-
perie studiorum*, quæ
præfationis titulum
subit *Decadis tertiæ
exercitationum me-
dico - Philologica-*

rum sacrarum &
profanarum, partim
ad complendum,
plagulæ spatium, Pa-
radoxa quædam,
diætam literatorum
unicè spectantia,
annectere.

PARA-

bla-
 en-
 ion
 par-
 e,
 em
 m-
 quæ
 um
 tiæ
 me-
 ca-
 r 1373

PARADOXON I.

*Quo magis urgentur
studia, eo minus profi-
ciunt.*

Non possunt enim eo
fervore continuari, quo
coepta fuere, quin fatiscant
vires. Qui nisu majori dies
& noctes operantur studiis,
similes videntur illis, qui con-
tinuo cibum oggerunt nolen-
ti volenti ventriculo, nullâ
ad digestionem relictâ mo-
râ.

I. *tur*
fi-

Non satis est cœpisse bene in literis, sed & pergere oportet, quomodo verò id fieri potest, scrupulo injecto in viâ? Properati caloris stimulis flores nullos ferunt fructus. Hi verò sunt finis studiorum, sine quibus frustra sunt omnia. *Τὸ χρόνον*
tempore opus est, quod non temerè licet anticipare.

eo
quo
scant
dies
udiis,
con-
olen-
nullâ
mo-
râ.

PA-

PARADOXON II.

*Qui benè dormit,
benè studet.*

Mirum quantum delin-
quunt literis dediti, qui
vigilatas ex ordine ducunt
noctes, somnum capientes
non quantum debent, sed
quantum volunt. Verum
est, somno utendum, quæ
Agésilai erat vox, non ut
ἀρχοντι, ut domino, uten-
dum tamen ut amico, ut re-
medio. SuffICIENTER dormi-
endum est, nil temerè de-
men-

mendum tam necessario pen-
so corporis. Sic vires repa-
rantur, sic sufficiunt spiri-
tus, aliàs brevi non ita suffe-
cturi.

PARADOXON III.

*Plenus venter studet
libenter.*

Vetus præceptum est Hip-
pocratis: ubi fames, ibi la-
borandum non est. Ast ani-
mi labor corporis laboribus
contra lassat, & remiges mo-
tus omnis spiritus deposcit,

B

qui,

I.
it,
delin-
ti, qui
ucunt
ientes
, sed
erum
, quæ
on ut
uten-
ut re-
ormi-
è de-
men-

qui, si genium defraudes, duplici mactantur plagâ, facere, quæ velis, nec refici fomentis debitis coacti. Frustra hinc sunt, qui non tantum ad stateram, ad demensum, unciatim cibum & potum vix suggerunt corpori, sed & in hoc momentum sanitatis ponunt; qui uno pastu contenti noctem quietam & mentem magis serenam sibi spondent ad studia, & valetudinis integritatem scilicet. Contra ea ferundo sunt oneri spiritus, & vires satis suppetunt, si nil deroges armamentis.

DE DIAETA LITERATORVM. 99
mentario publico, nec com-
meatus desit.

PARADOXON IV.

*Otia non dant
vitia.*

O miseros homines, qui
nullum sibi concedunt
otium, intempestivo labore
prosequentes amoena sua
Musarum studia! Ita verò
non relinquitur sibi mens,
nec eruit, quod poterat, se-
pulta in librorum evolutio-
ne, intenta voluminibus, ad-

E 2 di

dicta laboribus, utut liberalibus. Melius longè faciunt, qui honesto otio abstrahunt se quandoque à studiis, qui libertatem ingenio permittunt, qui divertunt spiritus ad objecta alia quoque licita, speculantes divina opera, campos, sylvas, hortos, nec servilia sic reddunt sua officia. Hi sanè floridiores meditationes concinnant, eaq; inveniunt otiosi, quæ negotiis librariis innexis non in mentem unquam venissent. Non ergò dant vitia hæc otia interpolata, non animo, qui inde
sc.

DE DIAETA LITERATORVM. IOI
serenatur magis, non corpo-
ri, quod quietem amat.

PARADOXON V.

*Pluribus intentus
minor habet ad singula
sensus.*

Varietas in omni genere
studiorum oblectamen-
to est. Capacissimus est hu-
manus animus, & æquè ob-
ruitur uno aliquo simplici
quasi objecto, quàm pluri-
bus. Quin si ab hoc illo di-

vertatur paulo ad aliud, vegetior redit ad pristinos labores. Est & ob id polymathia necessaria & accommodanda, ut quæ ad esse faciunt ab iis quæ ad benè esse distinguas quidem, sed eadem quoque jungas sibi. Hinc, quod dicebat ille, qui non est in singulis aliquid, in toto est nihil. Non debet adstringi vastitas studii cujuslibet ad curtam suppellectilem, nec vastitate tamen terreri ingenia, sed demulceri potius ac deliniri sciendi avidissima.

PA-

PARADOXON VI.

*Venus non est inge-
nii memoriae ve-
pestis.*

Maximè damnata est
communiter eadem &
male audit apud literatos,
quasi & spiritus, & vires o-
mnes depauperet nimis, &
ausim dicere, vel ob hoc
quosdam minus ad τὰ ἀνόη-
τα ferri, ut tanto magis sapi-
ant. Falluntur tamen ut il-
li, qui corpori subtrahunt de-
E ♣ bi-

bitum præbium; ita & qui
 ad sacra eleusinia plus iusto
 horrent. Est sua & veneri-
 vis ad suscitandos animos,
 modò cætera sint præia; est
 corpori suum superfluum,
 quod huc redundat, & sphæ-
 ram suam absol-

vit.

PA-

PARADOXON VII.

*Nec vita sedentaria,
nec stataria fauet stu-
diis ac sanitati.*

Dum instar claudi futu-
ris incumbunt libris, nec
movent corpus, obtorpescent
spiritus ac humores vitales,
nec promovetur circulus de-
bitus, inde obstructions,
& lerna malorum. Id verò
proletarium est, & satis jam
notum. Remedium contra
hæc quæsitum pejus ferè est

causâ morbificâ, ipsâ vita
statarîâ puta, lassans summè
universum corpus, nec tol-
lens culpam sedendo pro-
meritam. Vtrique peccant,
dum otio procul otiantur
tamen, & fatigando spiritus
lassant corpus, non suffectu-
ris utrisque ad continu-
andum usum.

PA-

PARADOXON IIX.

*Nulla diæta optima
est diæta.*

Solent literati strictiori se
alligare in omnibus com-
muniter diætæ, seu aërem
spectes ipsam, cui se vix &
rarius exponunt liberiori, seu
cibum & potum cum primis,
seu alios ejusdem loculos. Il-
la verò ab antiquis dudum
reprobata est sapientibus,
Hippocrate, Celso, & univer-
so saniorum medicorum cho-

ro. Non debent sana corpora istis adalligari legibus, & prospicere quidem sibi, ac à juvantibus & nocentibus captare prudentiam moderandi corpus, nil tamen temerè denegare seu ventriculo, seu corporis curæ reliquæ. Libertatis amans est homo, sed honestæ, & qui sui juris est, non utendo privilegium non admittere debet. Sanis quippe omnia sana, & πάντα μέτρια, omnia moderata optima.

PARADOXON IX.

*Optimum medica-
mentum medicamen-
to non uti.*

Non tam moraliter id ve-
rum est, quid enim me-
lius, in vitâ humanâ, quàm
non egere medicinâ? non
tam in morbis his illis, quàm
pluribus casibus, ipso fatente
Coo l. de artic. cap. 35. §. 6. sed
cum primis in dietâ literato-
rum servandâ. Non teme-
rè purganda corpora sana,

E 7

nec

nec continuanda indies me-
dicamenta, ad nauseam us-
que ventriculi & universæ
naturæ. Satis est, sanos pa-
rum esse onerandos iisdem,
satis etiam in symptomati-
bus arcendis his illis hypo-
chondriacis, solennia obser-
vare tempora anni, si qui-
dem aliquo opus sit; reliquis
quiescere. Ne pilularum
aloeticarum crebrior usus,
educendo scybala æquè ad
vitam longam vel sanitatem
prodest; nec alia, cæteroqui
longè optima quotidiano u-
su possunt esse proficua.

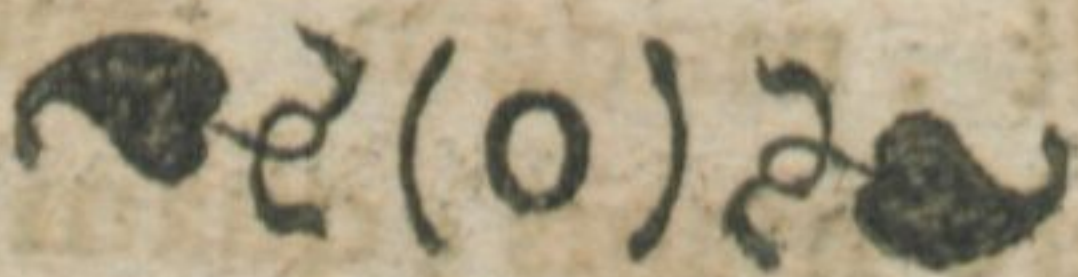
PARA-

PARADOXON X.

*Affectus hypochondriacus non est morbus
literatorum.*

Adsit hoc à bonis literis,
ut cum cibus sint animi,
corpori labem affricent ul-
lam. Verum est, videri
pallentes, valetudinarios, in-
firmos literatos, a se suâ non
literarum culpâ. Nonne sa-
tius est, modum tenendo
proficere magis, quàm tur-
bando omnia intempestivo
stu-

studio? Est sanè & Hygea
 bonarum literarum soror,
 nec tam infortunati sunt illa-
 rum studiosi, ut ad morbos,
 ad vitæ brevitatem propera-
 re debeant. Et si contin-
 gat aliunde labefactari cor-
 pus, majori illorum provi-
 dentiâ & præservari & cura-
 ri possunt longè faci-
 lius.

2
ygea
ror,
t illa-
rbos,
pera
ntin-
cor-
rovi-
cura-

CONF
ma
dada
mna
stail
suis
Bona
dada

2

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8

19 18 17 16 15 14 13 12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

Kodak
LICENSED PRODUCT

© The Tiffen Company, 2000

KODAK Color Control Patches

3/Color Black

White

Magenta

Red

Yellow

Green

Cyan

Blue

